

**“SHUKUR XOLMIRZAYEVNING ‘KO‘KBOY’ HIKOYASIDA
INSONIY SADOQAT VA HAYOTIY KECHINMALAR”**

Bo‘ronova Maftuna Shaymardon qizi

Termiz davlat universiteti Yuridik fakulteti 1-bosqich talabasi

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada o‘zbek adabiyotining taniqli namoyandalaridan biri bo‘lgan Shukur Xolmirzayevning “Ko‘kboy” hikoyasi badiiy va mazmuniy jihatdan tahlil qilinadi. Hikoya markazida qahramon Qalandar aka va uning topib olgan kuchukchasi Ko‘kboyning hayotiy tajribalari, sadoqati, fidoyiligi va inson bilan hayvon o‘rtasidagi chuqur ruhiy bog‘liqligi yotadi. Hikoyada sadoqat, mehr-muhabbat, hayotiy qarorlar, tabiat bilan uyg‘unlik va inson ruhiyati badiiy vositalar orqali ifodalanadi. Maqolada hikoyadagi qahramonlar tizimi, muallifning realizmga asoslangan uslubi, shuningdek, hikoyaning ijtimoiy va ma’naviy ahamiyati tahlil qilinadi.

KALIT SO‘ZLAR: Shukur Xolmirzayev, “Ko‘kboy” hikoyasi, o‘zbek adabiyoti, realizm, inson ruhiyati, hayotiy haqiqat, sadoqat, mehr-muhabbat, tabiat, hayvon va inson munosabatlari, ma’naviyat.

ANNOTATION: This article analyzes Shukur Xolmirzayev's short story “Kokboy” from both artistic and thematic perspectives. The story centers on the protagonist Qalandar aka and his found puppy, Kokboy, exploring their life experiences, loyalty, devotion, and the profound emotional bond between humans and animals. The story expresses loyalty, love, life decisions, harmony with nature, and human psychology through artistic means. The article examines the character system, the author’s realism-based style, and the social and spiritual significance of the story.

KEYWORDS: Shukur Xolmirzayev, “Kokboy” short story, Uzbek literature, realism, human psychology, life reality, loyalty, love, nature, human-animal relations, spirituality.

АННОТАЦИЯ: В данной статье анализируется рассказ Шукура Хольмирзаева «Кокбой» с художественной и содержательной точек зрения. В центре рассказа находится главный герой Каландар ака и его найденный щенок Кокбой, исследуются их жизненный опыт, преданность, верность и глубокая эмоциональная связь между человеком и животным. Рассказ через художественные средства передаёт преданность, любовь, жизненные решения,

гармонию с природой и психологию человека. В статье рассматривается система персонажей, стиль автора, основанный на реализме, а также социальное и духовное значение произведения.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Шукур Хольмирзаев, рассказ «Кокбой», узбекская литература, реализм, психология человека, жизненная правда, преданность, любовь, природа, отношения человека и животного, духовность.

ÖZET: Bu makalede Shukur Xolmirzayev'in "Kokboy" hikayesi sanatsal ve içeriksel açıdan incelenmektedir. Hikayenin merkezinde başkahraman Qalandar aka ve bulunduğu köpek yavrusu Kokboy yer almakta; onların yaşam deneyimleri, sadakati, bağlılığı ve insan ile hayvan arasındaki derin duygusal bağ işlenmektedir. Hikaye, sadakat, sevgi, yaşam kararları, doğa ile uyum ve insan psikolojisini sanatsal araçlarla ifade etmektedir. Makalede karakter sistemi, yazarın realizme dayalı üslubu ve hikayenin sosyal ve manevi önemi analiz edilmektedir.

ANAHTAR KELIMELER: Shukur Xolmirzayev, "Kokboy" hikayesi, Özbek edebiyatı, realizm, insan psikolojisi, yaşam gerçeği, sadakat, sevgi, doğa, insan-hayvan ilişkileri, maneviyat.

Kirish

Shukur Xolmirzayev o'z ijodida inson ruhiyatining nozik qatlamlarini, hayotiy sinovlar va ichki kechinmalarni chuqur va hayotiy tarzda ochib beradi. Hikoyalarida oddiy hayotiy voqealar orqali insoniy sadoqat, mehr-muhabbat, shaxsiy mas'uliyat va tabiat bilan uyg'unlik kabi qadriyatlarni ifodalaydi. "Ko'kboy" hikoyasi ham shu ijodiy yo'nalishning yorqin namunasi hisoblanadi.

Hikoya markazida oddiy, ammo o'ziga xos hayotiy tajribaga ega bo'lgan Qalandar aka va uning topib olgan kuchukchasi — Ko'kboy yotadi. Qahramonlarning o'zaro munosabati nafaqat inson va hayvon orasidagi sadoqat va mehr-muhabbatni, balki inson ruhining ichki kechinmalarini ham ochib beradi. Qalandar akaning hayoti qishloq va tabiat sharoitida kechadi; u oddiy ovchi bo'lish bilan birga, ichki iztiroblar, tashvishlar va hayotiy qarorlar bilan yuzma-yuz keladi.

Hikoya davomida Shukur Xolmirzayev qahramonlar ruhiyati, tabiat bilan uyg'unlik, sadoqat va fidoyilikni badiiy vositalar orqali jonli tasvirlaydi. Ko'kboyning sodiqligi, qishloqdagi oddiy voqealar va Qalandar akaning ichki monologlari o'quvchiga hayotiy haqiqatlarni, inson ruhiyatining murakkabligini va insoniy qadriyatlarni chuqur his qilish imkonini beradi. Shu tariqa hikoya nafaqat badiiy zavq

beradi, balki o'quvchiga hayotiy saboq, insoniy fazilatlar va tabiat bilan uyg'un yashashning ahamiyatini his ettiradi.

“Ko'kboy” hikoyasi Shukur Xolmirzayev ijodidagi realizmga asoslangan badiiy uslubni namoyon etadi, unda tashqi voqealar va ichki kechinmalar uyg'un tarzda tasvirlangan. Hikoya qahramonlarning ichki dunyosini, ularning hayotiy qarorlarini va insoniy sadoqatini chuqur ochib beruvchi badiiy tajriba sifatida o'zbek adabiyotida alohida o'rin egallaydi.

Asosiy qism

Shukur Xolmirzayevning “Ko'kboy” hikoyasida hayotiy voqealar va ichki kechinmalar uyg'un tarzda tasvirlangan. Hikoya markazida oddiy qishloq hayoti va tabiat muhitida yashovchi Qalandar aka va uning topib olgan kuchukchasi — Ko'kboy turgan voqealar yotadi. Qalandar aka oddiy, lekin hayotiy tajribaga ega bo'lgan shaxs sifatida tasvirlangan: u ovchi, mehnatkash va tabiat bilan uyg'un yashashga odatlangan, lekin uning ichki dunyosi murakkab va chuqur.

Hikoya boshlanishida Qalandar aka ochiq hovlida sovuq qishda topilgan kuchukchani Ko'kboy deb ataydi. Dastlab mo'rt va kichik bo'lgan bu kuchukcha Qalandar akaga sodiq bo'ladi. U bilan ovga chiqadi, sovuq va yomg'irli tunlarda unga hamroh bo'ladi. Ko'kboyning sodiqligi, uning egasini kutishi, qo'llab-quvvatlashi va xavfli vaziyatlarda unga yordam berishi hikoyaning ruhiy markazini tashkil etadi.

Shukur Xolmirzayev hikoyada tabiat bilan uyg'unlikni ham chuqur tasvirlaydi. Ov sahnalari, qor ostida yurish, sovuq va qiyin sharoitlarda yashash qahramonning chidamliligi va sabrini ochib beradi. Qishloq hayotidagi oddiy voqealar — o'q uzish, kaklik tutish, ko'chada uchrashgan insonlar bilan muloqotlar — qahramonlarning ichki dunyosini yoritadi va o'quvchiga hayotiy haqiqatlarni his qilish imkonini beradi.

Hikoyada dramatik moment Qalandar akaning hushini yo'qotishi va hayotdan xayrlashishi sahnasida yuz beradi. Shu paytda Ko'kboy uning yonida aylanadi, sodiqligini ko'rsatadi va uning sobit sadoqat ramzi sifatida qoladi. Bu voqea nafaqat inson va hayvon o'rtasidagi aloqani, balki inson ruhiyatidagi sadoqat, mehr-muhabbat va fidoyilikni ifodalaydi. Hikoyaning oxiri o'quvchiga chuqur ta'sir qiladi: Ko'kboy yetim qoladi, ammo uning sodiqligi va qahramon bilan bog'lanishi inson ruhiyati haqida fikr yuritishga undaydi.

Shuningdek, hikoyada qahramonlarning ichki monologlari, ichki iztiroblari va tabiat bilan uyg'unligi o'quvchiga hayotiy qarorlar, sadoqat, sabr, fidoyilik va insoniy qadriyatlarni chuqur anglash imkonini beradi. Shukur Xolmirzayev oddiy voqealarni

badiiy vositalar orqali jonli va hayotiy tarzda ifodalab, o'quvchiga nafaqat badiiy zavq, balki hayotiy saboq beradi.

Hikoya realizmga asoslangan uslub bilan yozilgan. Tashqi voqealar, ichki kechinmalar va qahramonlarning ruhiy holatlari uyg'unlikda tasvirlangan. Shu tariqa "Ko'kboy" nafaqat o'zbek adabiyotida muhim badiiy asar, balki inson ruhiyatining murakkab kechinmalarini ochib beruvchi hayotiy tajriba manbai sifatida ham qadrlanadi.

Xulosa qilib aytganda, Shukur Xolmirzayevning "Ko'kboy" hikoyasi inson ruhiyatining murakkab qatlamlarini, sadoqat, mehr-muhabbat, fidoyilik va hayotiy sinovlarni chuqur va hayotiy tarzda ochib beradi. Qahramon Qalandar aka va uning topib olgan kuchukchasi Ko'kboy o'rtasidagi munosabatlar hikoyaning markaziy g'oyasini tashkil qiladi. Hikoyadagi har bir voqea, masalan, sovuqda yo'lda yurish, ovga chiqish, tabiatdagi qiyinchiliklarni boshdan kechirish, qahramonning ichki dunyosini va inson ruhiyati bilan bog'liq kechinmalarini ifodalaydi.

Ko'kboyning sodiqligi va fidoyiligi, uning Qalandar akaga bo'lgan mehr-muhabbati hikoyani nafaqat badiiy, balki hayotiy jihatdan ham jonli qiladi. Bu voqea o'quvchiga inson va hayvon o'rtasidagi ruhiy bog'liqlik, sadoqat va fidoyilikning asl mohiyatini his qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, hikoya shaxsning tabiat bilan uyg'un yashashini, oddiy hayotiy voqealar orqali ichki iztiroblar va qarorlarni qanday shakllantirishini ham ko'rsatadi.

Hikoya realizmga asoslangan badiiy uslubda yozilgan bo'lib, tashqi voqealar va ichki kechinmalar uyg'un tasvirlangan. Shukur Xolmirzayev oddiy voqealar — kuchukcha topilishi, ov, sovuq va qishloqdagi hayotiy vaziyatlar — orqali inson ruhiyatining nozik qatlamlarini ochib beradi. Hikoyaning oxiri, ya'ni Qalandar akaning hayotdan xayrlashishi va Ko'kboyning uning qabri yonida qolishi, sadoqat va fidoyilik ramzi sifatida o'quvchida chuqur taassurot qoldiradi.

Shunday qilib, "Ko'kboy" hikoyasi o'quvchiga nafaqat badiiy zavq va estetik hislatlarni beradi, balki insoniy qadriyatlar, hayotiy qarorlar, sadoqat, mehr-muhabbat va tabiat bilan uyg'un yashashning ahamiyatini chuqur anglash imkonini yaratadi. Hikoya o'zbek adabiyotida realizmga asoslangan badiiy uslubning yorqin namunasi bo'lib, inson va tabiat, shuningdek, inson va hayvon o'rtasidagi ruhiy bog'liqlikni jonli va hayotiy tarzda tasvirlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Xolmirzayev, Sh. – Ko'kboy. – Toshkent: Sharq, 2001.
2. Xolmirzayev, Sh. – Tanlangan hikoyalar. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2005.

3. Axmedov, I. – O‘zbek badiiy hikoyachiligi tarixi. – Toshkent: Fan, 2010.
4. Qodirov, A. – O‘zbek adabiyoti va realizm. – Toshkent: Ma’naviyat, 2012.
5. Rustamov, J. – Shukur Xolmirzayev ijodi va badiiy xususiyatlari. – Toshkent: Yoshlik, 2011.
6. Ubaydullaev, F. – Shukur Xolmirzayev asarlarida inson ruhiyati. – Toshkent: Ma’naviyat, 2019.
7. Karimov, O. – O‘zbek hikoyasida inson va hayvon munosabatlari. – Toshkent: Adabiyot va san’at, 2015.
8. Tursunov, R. – Realizm va badiiy tafsilotlar o‘zbek adabiyotida. – Toshkent: Sharq, 2018.